

Допуњавање Наставне програме из предмета Српски језик за седми разред бр. 7-2334/1 од 15.03.2008. године

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ ЈЕЗИК		
Циљеви	Садржаји	Појмови
<p>Ученик/ученица: - да објасни дело и значај св. Ћирила и св. Методија, св. Климента и св. Наума, значај глагољице и ћирилице; -да објасни дело и значај Светог Саве и Ресавске школе, као и значај српске писмености у Средњем веку;</p>	<p>Словенска писменост</p>	<p>солунска браћа св. Ћирило и Методије, старословенски период, црквенословенски, глагољица, ћирилица, св. Климент и св. Наум Охридски, српска писменост у Средњем веку, св. Сава, Ресавска школа</p>
<p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ученици раде у групама. Наставник је обезбедио материјале: књиге и информације о животу и делу словенских просветитеља Ћирила и Методија. Свака група добија задатак да пронађе различите чињенице/информације из материјала: 1. да пронађе биографске податке о пореклу браће Ћирила и Методија; 2. да пронађе податке о образовању браће Ћирила и Методија и основне податке о делатности браће пре стварања глагољице; 3. да пронађе информације о основи глагољице и припремама за полазак у Моравију; 4. да опише значај делатности браће Ћирила и Методија за словенску писменост. Сакупљене информације деле се међу групама путем технике слагалица, односно свако из групе у којој је истраживао премешта се у нову групу. У новој групи биће четири ученика, по један ученик из сваке претходне групе. Нове групе на крају представљају сакупљене информације на посебном листићу или плакату на коме ће бити истакнуте различите чињенице према задатим активностима о животу и делу Ћирила и Методија. Наставник помоћу креда у боји црта језичко стабло. Означава позицију словенских језика у индоевропској језичкој породици, као и место српског међу словенским језицима. Наставник у разговору с ученицима испитује шта они знају о почацима словенске писмености. Ослањајући се на то, наставник даље излаже историјске податке о словенској браћи Ћирилу и Методији и њиховој мисији. Ученицима може бити интересантно да наставник изабере неколико њих који ће ту причу илустровати тако што ће „глумити” Ћирила, Методија, кнеза Растислава, цара Михаила, Климента и Наума и у кратким дијалозима приказати збивања о којима наставник говори. Важне податке (имена, године, места) наставник бележи на табли. 		

- Наставник разговара са ученицима о томе да је ћирилица, због своје једноставности, до 12. века скоро сасвим потиснула глагољицу. Представља им основне карактеристике старословенских рукописа (континуирано писање, украсни иницијали). Наставник користи презентацију како би ученицима представио четири старословенска рукописа сачувана на српском тлу. Ученици у свескама записују основне податке о сваком од њих.
- Ученици добијају листић на коме је поред слова глагољице исписано и одговарајуће/слично слово ћирилице. Ученици треба да своје име и презиме напишу ћирилицом. Затим се од њих захтева да покушају да поново напишу своје име и презиме, али словима глагољице. Своје записе деле са осталима и заједнички коментаришу разлике између глагољице и ћирилице.
- Ученици на слајду/постеру/фотографији гледају Плаошник. Наставник подстиче ученике да представе све информације које знају о овом историјском објекту, а наставник те информације записује на табли, користећи технику грозд. На ове информације додају се и информације о делатности Климента Охридског које наставник приказује ученицима презентацијом. Све сакупљене и записане информације ученици потом користе да би написали текст о првој књижевној школи на Балкану. Написани текстови се читају пред осталим ученицима.
- Сваки ученик чита легенду о чудима Наума Охридског. Оно што прочитају, ученици треба да испричају у неколико реченица и да упореде текстом, који је наставник припремио, о биографским подацима Наума Охридског – делатности, изградњи манастира и раду у њему. Ученици бележе главне информације у односу на делатност Наума Охридског, а затим их међусобно деле како би се ти подаци код сваког ученика употпунили.
- У учионици је постављена изложба слика о манастиру у Леснову, као и факсимилија текстова који су у вези са овом књижевном школом. Ученици „посећују” изложбу, а затим читају податке са електронске табле о томе од када датира Лесновска књижевна школа и шта се тамо писало. Затим ученици користе све добијене информације како би израдили свој план о прочитаним садржајима. Планови са подацима сваки ученик представља пред осталим ученицима на крају часа. (Иста активност се може применити за представљање садржаја о Ресавској књижевној школи, манастиру Манасија и Светом Сави).
- Наставник упознаје ученике са појмом светац и са животом и делом Светога Саве путем препричавања и доживљавања или читања приче и/или песмице о Светом Сави. Ученици треба да истраже време у којем је живео Свети Сава. Какав је био живот у Србији у тринаестом веку? Шта се јело, каква је била одећа, који се новац користио? Које су задужбине Немањића? Могу се користити и фотографије средњовековних предмета, портрети и фреске Светога Саве, инсерти из филмова, средњовековна музика и др.
- Ученици раде у групама. Треба да осмисле групни задатак на којем ће представити своја знања о Светом Сави. Веома је важно да сваки ученик на часу изнесе макар по једну информацију/чињеницу/занимљивост из живота и дела Светога Саве. У зависности од услова и жеље радне групе, задатак може бити реализован на паноу, плакату, у виду презентације и др. На крају свој урађени задатак ученици треба да представе и другим ученицима, наставницима и/или родитељима.

- На школској табли нацртана је временска оса где је почетна тачка 9. век, а завршна тачка 18. век. Од ученика се захтева да на датој временској оси одреде период трајања епохе употребе старословенског, тј. црквенословенског језика. Након што одреде период, ученици представљају карактеристике старословенског/црквенословенског језика. Ученици записују белешке на часу, а затим и на посебном папиру препричавају историјске чињенице у вези са белешкама. Свако од ученика на крају овим подацима израђује план као подсетник. Напомена: Наставник треба смислено објаснити појмове старословенски/црквенословенски ученицима, а затим кроз причу објаснити и настанак редакција: српскословенска, рускословенска редакција итд.
- Ученици су подељени у групама. Свака група помоћу технике Мисаона карта поставља концепте тема *о варијантама/редакцијама словенских језика и српскословенска редакција старословенског језика*. Свака група представља своју карту, а наставник, користећи усмеравајућа питања, након сваке презентације наводи ученике на базичне научне чињенице које они морају да знају. Напомена: Наставник може поменути и употребу рускословенске редакције у богослужењу и објаснити њен значај тада и данас.

ПРОГРАМСКО ПОДРУЧЈЕ ЈЕЗИК И КОМУНИКАЦИЈА

Циљеви	Садржаји	Појмови
Ученик/ученица: -да одговара на питања, парафразира, цитира и објашњава делове из текста и текста у целини	Слушање са разумевањем; Читање са разумевањем: истраживачко читање и информативно читање; Писање и прављење/коришћење белешке при читању текста	Слушање са разумевањем Истраживачко читање Информативно читање Белешке при читању
Активности: <ul style="list-style-type: none"> • Ученици слушају саопштење о предстојећим активностима у школи, бележе и деле експлицитне информације. • Ученици слушају или читају текст о природном феномену. Поједностављују текст својим речима и одрађени представљају осталима. • Ученици читају полугодишњи извештај о успеху разреда представљен дијаграмима, разговарају и појашњавају податке које прате на паметној табли. Заједно сажимају све податке. • Ученици су подељени у групама. Истражују колико је њих прошле године прочитало лектире, колико њих је прочитало пола од лектира или колико њих само једну. У свакој групи један ученик треба да напише извештај и представи податке графиконом. Дели се оно што је група одрадила са осталима у разреду. • Ученици су подељени у групама. Представљено је стање које се јавља пре евентуалне могуће природне непогоде. За планирање евакуације потребна је мапа првог спрата школе коју ученици израђују уз помоћ наставника, на њој се налази и легенда, а затим се бира најбоље израђена и најјаснија мапа. 		

- Ученици добијају текст у вези са неком темом која се обрађује из неког школског предмета, деле се у групе и добијају различите задатке: да пронађу и тумаче кључне речи, да пронађу и тумаче важне фразе, да препричају текст у неколико важних реченица. Све одрађено се представља осталима у разреду.

ПРОГРАМСКО ПОДРУЧЈЕ МЕДИЈУМСКА ПИСМЕНОСТ

Циљеви	Садржаји	Појмови
Ученик/ученица да: -да идентификује и да објашњава дезинформације и манипулације у медијумском простору	Дезинформације и манипулације	Погрешне информације/мисинформације, дезинформације и штетне информације/малинформације; визуелне дезинформације, емоционалне манипулације
-да идентификује ризике при комуникацију на друштвеним мрежама	Опасности на друштвеним мрежама	Заштита личних података, сакривено рекламирање, лажни профил, бот
- да увиђа последице од утицаја на друштвеним мрежама на формирање слике о телу	Друштвени медијуми и слика о телу	Друштвени медијуми
-да прави једноставну анализу медијумских садржаја.	Медијумски садржаји за информисање и убеђивање; Анализа медијумских садржаја	Медијумско извештавање, мишљење, реклама, социјално рекламирање, односи са јавношћу, пропаганда компоненте медијумског садржаја, циљеви медијумске поруке, технике за привлачање пажње
Активности		
<ul style="list-style-type: none"> Ученици су подељени у групама. Свака група добија по један текст који је наставник припремио. У текстовима се налазе дезинформације, малинформације и мисинформације. Ученици на табли добијају објашњење о појмовима дезинформације, малинформације и мисинформације и њих треба да препознају у конкретним примерима текстова, те да објасне зашто су баш те информације препознали као дезинформације. Закључци читања и анализе текстова свака група дели са осталима у разреду. Након презентовања закључака следи дискусија, како би сви заједно издвојили делове мисинформација и малинформација. (Пример мисинформације може бити текст објављен на школском сајту у коме се наводи већ реализована екскурзија и дају се информације о локацији и времену када се она догодила. Тај текст нема тачне информације о догађају, али нема ни лошу намеру. Пример малинформације може бити да у школским новинама буде објављена фотографија капитена школског фудбалског тима како пуши цигарету у школском дворишту. Оваква информација руши углед). 		

- Ученици су подељени у групама и имају задатак да пронађу пример манипулације визуелног садржаја на сајтовима које ће им отворити наставник (нпр. текст о псима луталицама уз који стоје фотографије људи са ранама о којима се не може рећи или видети да су настале угризом, а све то у циљу да се пси представе као опсани по безбедности људи). Затим се води дискусија на основу питања: Зашто је објављена ова информација? Ко стоји иза ове информације? Шта се жели поручити ономе ко прима ову информацију? На крају се закључује да се визуелним садржајима може лако манипулисати – односно могу се изазвати одређене емоционалне реакције јавности како би се постигао неки „скривени“ циљ.
- Наставник објашњава да се лични подаци не смеју делити са свима са којима комуницирамо онлајн, исто као и уживо – подаци требају бити заштићени и недоступни свима, осим онима у које имамо поверења да их неће злоупотребити. Затим, техником буре идеја, ученици говоре шта мисле о томе шта све подразумевамо појмом „лични подаци“ (нпр. име, узраст, адреса, школа, број телефона), а на крају дискутују о томе: 1. зашто је важно заштитити личне податке и 2. како их заштитити. Кроз дискусију закључују се нека основна правила о чувању приватности на интернету као што су не делити личне податке са непознатима, не објављивати осетљиве садржаје и не делити шифре. Током дискусије наставник наглашава важност отворене комуникације са родитељима/старатељима или са неком одраслом особом у коју ученик има поверење о онлајн искуствима, нарочито у случајевима одређених брига или инцидента приликом онлајн комуникације. На крају ученици, подељени у групама, дискутују о томе како би и они сами поступили у различитим ситуацијама да би заштитили своје податке и мисли, а идеје деле са осталима у разреду.
- Наставник показује снимак у ком одређени инфлуенсер говори о томе како му је неки производ помогао да изгледа боље. Кроз отворену дискусију са ученицима, помоћу питања које поставља наставник, ученици откривају скривену рекламну поруку (зато што на снимку се чини да инфлуенсер говори о сопственим искуствима, а заправо рекламира производ о којем говори). Ученици се деле у групе и имају задатак да на интернету пронађу и друге сличне примере скривеног рекламирања и да те примере представе осталима. Затим наставник показује ученицима инсерт спортске утакмице где играју врхунски спортисти (нпр. тенис), а у дискусији са ученицима заједно откривају где је скривено рекламирање присутно (нпр. одећа, обућа, реvizити спортиста, пиће итд), након чега исте групе проналазе сличне примере на интернету и представљају их осталима. На самом крају часа води се дискусија у којој се закључује да врло често рекламе нису очигледне, него су скривене другим садржајима да их не би одмах препознали, а да ипак утичу на гледаоце да користе те производе.
- Наставник објашњава да се на интернету, односно на друштвеним мрежама, осим правих профила (које су отворили и иза којих стоје особе – појединци) срећу и лажни профили (који не припадају појединцима и који су отворени да би се постигли неки други циљеви, као на пример превара). Затим наставник ученицима показује пример правог профила на друштвеним мрежама (који није лажан), рецимо профил неке познате личности, и отвара дискусију о томе како се може препознати да ли је овај профил прави или лажни (нпр. кроз разматрање објављених личних фотографија, детаљних личних података и различитих активности у различитим ситуацијама). Затим наставник показује и пример лажног профила и указује ученицима на знаке који нам показују да је профил лажан (нпр. недостају фотографије особа, уместо

личних фотографија користе се симболи или фотографије нечег другог, недостају лични подаци, постоји недоследност садржаја и временског редоследа објава и информација и сл). Напослетку, наставник показује и друге профиле на социјалним мрежама и након сваког приказаног профила, ученици, који су подељени у групама, утврђују да ли је у датом случају реч о правом или лажном профили и указују на знаке на основу којих су окарактерисали профил као прави или као лажан. На крају часа дискутује се о томе чему служе лажни профили (нпр. потреба за анонимношћу, скривено прикупљање информација, завођење људи, превара људи, сајбер булинг – онлајн насиље итд) и како се може проверити истинитост датог профила онда када знаци за препознавање лажности нису очигледни (нпр. потврђивање идентитета помоћу других платформи, инсистирање на захтев за пријатељство).

- Наставник објашњава шта су ботови (софтверски робот који аутоматски извршава задатке или активности на интернету), а затим ученицима показује ботове на друштвеним мрежама који аутоматски могу објавити податке, означити „свиђа ми се“ или запратити кориснике мреже, али и да помоћу вештачке интелигенције могу увећати број пратиоца одређеног профила, да ширити лажне вести или утицати на јавно мишљење. Ученици подељени у групама треба да истраже и пронађу конкретне примере када ботови имају и неке корисне циљеве (као на пример чет-ботови који дају информације корисницима), а када су њихови циљеви злонамерни (на пример ботови који шире лажне вести). Након што све групе поделе урађени задатак, кроз отворену дискусију закључује се како препознати ботове (на основу лажне профилне фотографије, нереалног броја пратиоца наспрам броју активности, објава са лажним садржајима, нелогичних коментара, делења реклама).
- Ученици су подељени у групама. Имају задатак да пронађу рекламе са фотографијама мушкараца и/или жена (на интернету, на телевизији, у часописима, на паноима и сл) и да идентификују заједничке спољашње карактеристике мушкараца, односно жена који су на фотографијама. Након што радне групе представе своје одрађене задатке, води се отворена дискусија у вези са следећим питањима (и то посебно о мушкарцима, а посебно о женама): *Које се карактеристике најчешће понављају на фотографијама? Најчешће ког су узраста особе на фотографијама? Које су поруке које се шаљу, ако имамо у виду физички изглед особа? Који су стереотипи о савршеном мушком и савршеном женском телу који се стварају оваквим рекламама?* Дискусија има циљ да помогне ученицима да закључе да особе на рекламама (које најчешће имају савршена тела, које изгледају сексипилно, које стоје у сексипилним позама, чије су фотографије ретуширане/фотошопиране и филтриране) представљају идеале лепоте, а шта заправо није тако у реалности у којој се срећу различите форме мушког и женског тела и да су постављени идеали спољашњег изгледа често недостижни за већину људи. Затим се поново дискутује о следећим темама: 1. важност спољашњег изгледа (изгледа тела) – *Колико је спољашњи изглед важан младима и зашто?* и 2. како ова стереотипна идеална слика мушког и женског тела утиче на објаве младих на социјалним мрежама – *Какве фотографије најчешће објављују млади? Какве су им позе тела на фотографијама? Које су активности присутне на објављеним фотографијама?* и заједнички закључују да је идеална слика о мушком и женском телу нешто што стварају медији и нешто што утиче на формирање слике тела у очима људи.

- Ученици су подељени у групама. Имају задатак да истраже различите профиле на друштвеним мрежама (Инстаграм, Фејсбук, Твитер итд) неких познатих личности са естраде и то у вези са тим на који начин они промовишу слику о мушком и женском телу, тако што ће разгледати фотографије, наслове/описе и коментаре објава/садржаја. Затим, свака група спрема презентацију са примерима који показују какве мисли, осећања и опхођења младих изазива тако приказана слика о телу. Након презентовања одрађеног задатка, кроз отворену дискусију ученици треба да поделе са осталима своја запажања, идеје и размишљања о томе како идели о савршеном телу на друштвеним мрежама утичу на самопоуздање и добробит младих (*Шта чине млади да би имали исто тело у складу са стереотипом о идеалном телу? Да ли се такви поступци сматрају позитивним? Како се осећају оне особе које не испуњавају постављене стандарде идеалног тела? Шта други мисле о њима и како реагују на њихов изглед?*), а циљ је закључити да негативна слика о сопственом телу код младих може проузроковати осећај несигурности, разочарења у себе, повлачење, па чак и депресију/духоклонуће. Затим ученици, подељени и даље у истим групама, истражују различите стратегије о томе како се носити са притиском који долази од стране медија у вези са сликом тела и израђују колаж (користе фотографије, цитате и поруке подршке) на којем ће представити своје идеје о самопоуздању и добробити. Прво свака група представља свој колаж пред осталима, а затим заједно праве изложбу (колаже каче на зид учионице или на зид ходника школе).
- Ученици су подељени у групама. Свака радна група добија шест листова на којима су штампани медијски садржаји (преузети са интернета), а намењени информисању (вести), представљању нечијег мишљења, рекламирању, друштвеном рекламирању (како да се понашате), односима са јавношћу и пропаганди. Наставник на табли записује врсте медијских садржаја и захтева од ученика да кроз дискусију у оквирима својих група одреде врсту датих садржаја. Наставник на табли, испод наслова сваке врсте садржаја записује како је одговорила/поделила садржаје свака група. Након тога ученицима показује кратку презентацију и објашњава им сваку врсту медијских садржаја понасоб. На крају, кроз отворену дискусију, а помоћу питања које поставља наставник (нпр. *Да ли се у овим садржајима налазе чињенице или мишљења? Ко је осмислио медијски садржај? У ком циљу је написан садржај? Које емоције изазива медијски садржај?*), ученици уочавају разлику између медијских садржаја који се користе у сврхе информисања (медијског извештавања) и убеђивања (мишљења, рекламе, друштвеног рекламирања, односа са јавношћу и пропаганде).
- Наставник представља ученицима компоненте медијског садржаја и објашњава им како оне доприносе постизању циља медијског садржаја, односно остваривању поруке која се тим садржајем шаље. Затим ученицима пушта снимак рекламе (нпр. реклама врло познатог пића), а ученици добијају задатак да у раду у групама анализирају медијски садржај на основу следећих питања: 1. ауторство – ко је осмислио и створио садржај? 2. формат – које креативне технике су коришћене да би се створио овај садржај и да би се привукла пажња? 3. намена – која је намена/циљ тог садржаја? Затим свака радна група представља своје одговоре анализе и одговори свих група се пореде. Иста активност понавља се даље на часу, али уместо рекламе, ученици анализирају текстуални медијски садржај (нпр. чланак у новинама).
- Ученицима је представљена реклама о прозводу за мршављење о коме се тврди да помаже људима да брже и лакше смршају. Реклама треба да садржи фотографије „пре и после“ које „доказују“ ефективност производа који се рекламира, затим препоруке људи који тврде да

су коришћењем производа дошли до изузетних резултата. Од ученика, који су подељени у групама, захтева се да анализирају медијски садржај (ауторство, формат, публику, садржај, намену), а да нарочито скрену пажњу на следећа питања: 1. Који је циљ фотографија? Како се оне могу израдити? 2. Колико су реална обећања која се чују у реклами? Колико можемо веровати тврдњама људи? 3. Како су приказани ефекти производа? Да ли су понуђени прави научни докази који потврђују његову ефективност? Након презентације одрађеног, дискутује се о томе како се кроз сличне једностране ставове и тврдње могу препознати пропаганде и манипулативни садржаји у медијским порукама.